

Universitätsbibliothek Paderborn

Conferentiæ Theologico Morales

Compendiosè propositæ ac breviter resolutæ Ad Usum Directorum
Conferentiarum Hebdomadalium ... DD. Parochorum, Curatorum,
Confessariorūmque omnium

Ex Materia De Actibus Humanis Excerptarum

Sargar, Elisaeus

Augustæ Vindelicorum, 1720

De Conscientia dubia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41214

partem, quamdiu potest, et si causa sua sit minime probabilis, dummodo vere probabilis, & non manifeste iniqua appareat; & consequenter etiam permittitur ei litem cum adversario contestari, que propositis juribus ac rationibus suis, judicis dirimentis sententiam postulare: atqui juxta regulam juris 68. in 6. *Potest quis per alium facere, quod potest facere per seipsum:* ergo etiam Advocato licet defendendam suscipere partis litigantis causam, et si minus probabilem & dubiam modo manifeste iniqua non appareat, sed diligenter inspecta & comperta cause sibi propositae aequitate clienti sincere aperiat, quantam probabilitatem seu spem victoriae habeat, paratus, quam primum absistere, si in progressu litis iniquitatem manifeste deprehenderit: quo casu, si citra suam culpam causat, salarium nihilominus jure merebitur.

De Conscientia dubia.

Conscientia dubia tunc est, quando intellectus de re agenda vel non agenda suspensus manet, & nequit se in unam vel alteram partem resolvere, an scilicet aliquid licet, vel non licet: an res, quam possideo, sit mea vel aliena: an matrimonium contractum sit validum, vel invalidum, &c. Unde

Dubium I. Aliud est *Negativum*, quo scilicet intellectus suspensus manet inter utramque partem, ex eo, quod nullum occurrat motivum, seu nulla ratio sive assentiendi, sive dissentendi, v. g. numerus hominum in mundo sit par vel dispar. Aliud est *positivum*, quo intellectus suspensus manet

net inter utramque partem ex eo, quod occurrant motiva omnino æqualia pro una & altera parte.

II. Dubium aliud est *speculativum*, aliud *practicum*: illud est, quo dubitatur præcisè de veritate aliqua: v. g. an si Adam non peccasset, Christus fuisset nihilominus venturus: *Hoc autem est*, quo dubitatur de re aliqua operabili: atque id dividitur in *speculativè practicum*, quo dubitatur de re operabili seu ipsa operatione, ejusque honestate, abstrahendo à circumstantiis particularibus, & sine ordine ad operationem sive praxin: v. g. *an die festo liceat pingere: iter agere, &c.* Et in *dubium practice practicum*, quo dubitatur de actione, ejusque honestate in particulari, seu hic & nunc exercenda in certis circumstantiis particularibus, v. g. *an debeam hanc confessionem repertere: an hic & nunc liceat ludere, bibere, &c.* Atque in hoc dubio præcipue consistit conscientia dubia.

III. Aliud iterum est *Dubium Juris*, quo dubitatur de aliquo jure, lege, præcepto, vel statuto, &c. præsupposito ad honestatem actionis exercendæ. Ut: *an sit lata talis lex: quomodo obliget: an comprehendat hunc vel illum casum: an in his circumstantiis me obliget, &c.* Aliud *Dubium facti*, quo dubitatur de aliquo facto, ejusve conditione spectante ad honestatem actionis exercendæ: v. g. *an votum fit omissum: an solutum: an Horæ recitata: an hoc peccatum sit confessum, &c.*

IV. Alia denique est conscientia intrinsecè, & alia extrinsecè dubia: *conscientia intrinsecè dubia* consistit in dubio practice pratico, seu dubio Juris particulari; quando nimis Intellec^tus de honestate

nestate actionis hic & nunc exercendæ dubitat, si sit honesta vel licita, & manet suspensus, ut in neutrâ partem se possit resolvere. *Conscientia intrinsecè dubia* dicitur, quando intellectus solum de ipso objecto secundum se manet dubius (dubio scil. speculativo juris vel facti) non verò de ipsa honestate actionis hic & nunc dubio practico: v. g. dubitas *speculativè*, an res, quam possides, sit tua: *practicè* verò, an eam restituere tenearis. Tandem facta diligent inquisitione, nec inventa ulla ratione potiori pro una, quam pro altera parte, perseverante dubio, an res sit tua, inaudis principium illud juridicum: *In dubio melior est conditio possidentis*, resolvit te, non debere rem illam restituere, non obstante, quod conscientia maneat dubia extrinsecè (stante scil. adhuc dubio speculativo, an res sit tua) intrinsecè & formaliter non est amplius dubia, sed resoluta per exclusionem dubii practici, an debet restitui. His bene notatis non adeo difficile erit intelligere conferentias, earumque resolutiones sequentes: sit itaque in ordine

CONFERENTIA XXX.

39. C^rertum utique est, quod Apostolus ad Roman. 14. scribit. *Quod non est ex fide, peccatum est.* Hoc est, ut exponunt DD. quod non sit ex certa credulitate seu ex determinato iudicio licetum esse, quod hic & nunc agitur, peccatum est. Quæritur ergo, an cum dubio nunquam licet operari: vel an semper peccet, qui cum dubio operatur?

RESOLUTIO: Cum conscientia intrinsecè dubia, stante scil. dubio practicè practico, seu dubio juris